МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «**ШІ та журналістика: методи взаємодії»**

Виконала: студентка 4 курсу,
групи 6.0612-ж
спеціальності 061 «Журналістика»
освітньої програми «Журналістика»
Новак Д.В.
Керівник: к. соц.ком., доцент
Костюк Ю. В.
Рецензент: к. філол. наук., доцент
Романюк Н.В.

Запоріжжя-2026

ЗМІСТ

Реферат……3
Завдання……4
Вступ……6
Розділ 1. Теоретичні основи використання ШІ у журналістиці……8
1.1. Поняття штучного інтелекту: основні технології ……..…..8
1.2. Сучасні інструменти на основі ШІ для журналістів ……12
Розділ 2. Методи взаємодії ШІ та журналістики……..17
2.1. Автоматизація контенту……...17
2.2. Аналітика та робота з даними.....23
2.3. Візуалізація та мультимедіа.....25
Висновки 30
Список використаної літератури 32
Додаток А. Новина, створена за допомогою ChatGPT і людиною 36
Додаток Б. Класифікація інструментів ШІ для журналістики……38
Додаток В. Порівняльна таблиця традиційних та AI-методів……39
Декларація академічної доброчесності……40
Abstract……..……..……..41

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: ШІ та журналістика: методи взаємодії.

Обсяг основного тексту: 26 сторінок

Кількість використаних джерел – 23

Мета роботи – вивчити сучасні методи взаємодії ШІ та журналістики, оцінити їхній вплив на створення контенту та визначити перспективи розвитку.

Для досягнення мети дослідження виконано такі **завдання**: 1) проаналізовано інструменти ШІ, що використовуються у журналістиці (наприклад, GPT, автоматизовані звіти, алгоритми перевірки фактів); 2) досліджено кейси застосування ШІ у світових та українських медіа; 3) визначено переваги та недоліки використання ШІ у медіа; 4) оцінено етичні аспекти та правові рамки взаємодії.

Об'єкт дослідження – штучний інтелект у контексті журналістики.

Предмет дослідження – методи та форми взаємодії ШІ із журналістською діяльністю

Формально-змістові характеристики проєкту. У класифікаційній роботі, на основі вивченого наукового підходу і дослідженої практики використання ШІ-інструментів у роботі різних редакцій та медіа зокрема, підготовлено журналістський матеріал, в якому продемонстровано як створюється повідомлення людиною і як це робить ШІ. Також уніфіковано класифікацію інструментів ШІ, які використовуються у журналістській роботі. Для структурування традиційних та AI-методів у діяльності медіаредакцій репрезентовано порівняльну таблицю.

Ключові слова: штучний інтелект, журналістика, інструменти ШІ, GPT, журналістика та ШІ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики

Кафедра журналістики

Рівень вищої освіти – бакалавр

Спеціальності 061 «Журналістика»

Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
_____Тернова А. І.

«26» лютого 2026 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ

Новак Діані Вікторівні

1. Тема роботи – ШІ та журналістика: методи взаємодії
керівник роботи – Костюк Юрій Вікторович, доцент, к. соц. ком.,
затверджені наказом ЗНУ від «26» лютого 2026 року № 397-с

2. Строк подання студентом роботи – 02.06.2026 р.

3. Вихідні дані до роботи – наукові праці українських і зарубіжних дослідників: Г. Андрощук, Р. Бердо, В. Величко, В. Крівда, М. Максименко, О. Романчук, а також К. Бекетт, Е. Белл, П. Браун, Н. Діакопулос, Т. Овен та ін.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки: 1) проаналізувати інструменти ШІ, що використовуються у журналістиці (наприклад, GPT, автоматизовані звіти, алгоритми перевірки фактів); 2) дослідити кейси застосування ШІ у світових та українських медіа; 3) визначити переваги та недоліки використання ШІ у медіа; 4) оцінити етичні аспекти та правові рамки взаємодії.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав (дата і підпис)	Завдання прийняв (підпис)
Вступ	Костюк Ю.В. доц.	16.03.2026	16.03.2026
Розділ 1	Костюк Ю.В. доц.	10.04.2026	10.04.2026
Розділ 2	Костюк Ю.В. доц.	04.05.2026	04.05.2026
Висновки	Костюк Ю.В. доц.	21.05.2026	21.05.2026

6. Дата видачі завдання – 26 лютого 2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт, предмет дослідження	26.02.2026	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту. Дібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела	20.03.2026	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список використаних джерел	01.05.2026	Виконано
4	Створити творчий проєкт, скласти його опис та обґрунтування	11.05.2026	Виконано
5	Сформувати список творчого доробку, написати практичну частину	20.05.2026	Виконано
6	Сформувати висновки	26.05.2026	Виконано
7	Оформити всі додатки	29.05.2026	Виконано
8	Пройти рецензування	01.06.2026	Виконано
9	Виправити недоліки оформлення та здати на кафедру	02.06.2026	Виконано

Студентка _____ Д.В. Новак

Керівник роботи _____Ю.В. Костюк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер Романюк Н. В.

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасну епоху цифрових трансформацій штучний інтелект (ШІ) стає невід'ємною частиною багатьох сфер, включаючи журналістику. Використання ШІ у медіа відкриває нові можливості для автоматизації контенту, аналізу даних, персоналізації новин та боротьби з дезінформацією. Однак це також породжує питання етики, якості журналістики та збереження людського фактора у професії. Дослідження методів взаємодії ШІ та журналістики є критично важливим для розуміння майбутнього медіапростору.

ШІ не замінює журналіста, але стає потужним інструментом, який вимагає балансу між інноваціями та відповідальністю. Далі дослідження може зосередитися на адаптації світового досвіду до українських реалій.

Стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) впливає на всі сфери життя, включаючи журналістику. Сьогодні ШІ використовується для автоматизації написання текстів, аналізу великих даних, перевірки фактів, персоналізації контенту та боротьби з фейками. Однак це також викликає суперечки щодо етики, якості інформації та можливої заміни журналістів алгоритмами. Дослідження цієї взаємодії допоможе зрозуміти, як технології змінюють медіа та які виклики постають перед професійними журналістами.

Мета дослідження – вивчити сучасні методи взаємодії ШІ та журналістики, оцінити їхній вплив на створення контенту та визначити перспективи розвитку.

Для досягнення мети необхідно виконати такі *завдання*:

1) проаналізувати інструменти ШІ, що використовуються у журналістиці (наприклад, GPT, автоматизовані звіти, алгоритми перевірки фактів);

2) дослідити кейси застосування ШІ у світових та українських медіа;

3) визначити переваги та недоліки використання ШІ у медіа;

4) оцінити етичні аспекти та правові рамки взаємодії.

Об'єкт дослідження: штучний інтелект у контексті журналістики.

Предмет дослідження: методи та форми взаємодії ШІ із журналістською діяльністю.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та двох додатків. Обсяг основної роботи – 26 сторінок. Список використаної літератури включає 32 найменувань (викладених на 4 сторінках).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ШІ У ЖУРНАЛІСТИЦІ

1.1. Поняття штучного інтелекту: основні технології

Штучний інтелект (ШІ, AI – Artificial Intelligence) – це галузь комп'ютерних наук, що займається створенням систем, здатних виконувати завдання, які традиційно вимагають людського інтелекту: навчання, аналіз даних, розпізнавання образів, прийняття рішень тощо [13, с. 40-49].

Ключові характеристики ШІ:

- Автоматизація – виконання рутинних завдань без участі людини.
- Адаптивність – здатність вдосконалюватися на основі досвіду (машинне навчання).
- Імітація людського мислення – обробка природної мови, комп'ютерний зір, логічні висновки.

До основних технологій ШІ належать [1, с. 58-78]:

1. Машинне навчання (Machine Learning, ML), суть якого полягає а такому: алгоритми, що «вчаться» на даних без явного програмування.

Підходи [9, с. 48-53]:

- навчання з учителем (Supervised Learning) – класифікація, регресія (наприклад, прогнозування курсів валют);
- навчання без учителя (Unsupervised Learning) – кластеризація, асоціативні правила (виявлення аномалій у даних);
- навчання з підкріпленням (Reinforcement Learning) – системи, що вчаться через trial-and-error (наприклад, AlphaGo).

2. Глибоке навчання (Deep Learning, DL). Його суть: підвид машинного навчання, що використовує нейронні мережі, імітуючи роботу людського мозку [6, с. 59-66].

Застосування:

- Обробка природної мови (NLP) – ChatGPT, перекладачі.
- Комп'ютерний зір – розпізнавання облич, медична діагностика.

- Генеративні моделі – створення зображень (DALL-E), текстів (GPT).

Обробка природної мови (Natural Language Processing, NLP) [12, с. 179-188].

Функції:

- Розуміння та генерація тексту (наприклад, чат-боти, автоматичні підсумки статей).
- Сентимент-аналіз (визначення тональності текстів).

Інструменти: BERT, Transformer, GPT.

Комп'ютерний зір (Computer Vision, CV)

Завдання [9, с. 48-53]:

- Розпізнавання об'єктів, облич (наприклад, у соцмережах).
- Аналіз медичних знімків (діагностика захворювань).

Робототехніка та автономні системи

Приклади:

- Безпілотні автомобілі (Tesla).
- Промислові роботи (складування, збирання).

Генеративний ШІ (Generative AI)

Технології:

- Текст: GPT-4, Claude.
- Зображення: Stable Diffusion, Midjourney.
- Аудіо/відео: Deepfake, синтез мови.

Сучасний ШІ – це комплекс технологій, що трансформують індустрії, від медіа до медицини. Його ключові напрями (ML, NLP, комп'ютерний зір) дозволяють автоматизувати складні завдання, але також породжують питання етики, безпеки та контролю [2, с. 6-17].

Для журналістики найактуальніші: генеративний ШІ (написання новин), NLP (перевірка фактів, аналіз соцмереж), Data Journalism (візуалізація даних за допомогою AI).

Штучний інтелект (ШІ) пройшов значний шлях у медіа – від простих алгоритмів автоматизації до складних креативних систем, здатних генерувати

контент, аналізувати великі дані та персоналізувати новини. Ця еволюція змінила не лише технологічні процеси, а й самі принципи журналістики.

Основні етапи розвитку ШІ у медіа [11, с. 175-178]:

Перший етап: автоматизація рутинних завдань (2000-2010-ті).

Характеристика:

- Використання простих алгоритмів для обробки структурованих даних.
- Автоматичне створення коротких новинних повідомлень.

Приклади: Automated Insights (Wordsmith) – генерація спортивних звітів, фінансових новин (наприклад, для Associated Press). Роботизовані новини – автоматичні повідомлення про землетруси, біржові зміни.

Другий етап: аналітика даних і персоналізація (2010-2020-ті).

Характеристика:

- Застосування машинного навчання (ML) для аналізу великих масивів даних.
- Персоналізація контенту для читачів.

Приклади: Reuters Tracer – аналіз соцмереж для виявлення трендів. The Washington Post Heliograf – автоматичне створення локалізованих новин. Рекомендаційні системи (Netflix, YouTube) – адаптація медіаконтенту під користувача [5, с. 226- 230].

Третій етап: креативний ШІ (2020-ті – дотепер) [7, с. 366-368].

Характеристика:

- Генеративний ШІ (Generative AI) для створення текстів, зображень, аудіо та відео.
- Інтерактивні формати (чат-боти, віртуальні ведучі).

Приклади:

- ChatGPT (OpenAI) – написання статей, інтерв’ю.
- DALL-E, Midjourney – генерація ілюстрацій для медіа.
- Deepfake-журналістика – синтез відео з AI-дикторами (наприклад, китайський AI-ведучий Xinhua).

- AI-фактчекінг – автоматична перевірка інформації (наприклад, Full Fact, Factmata).

Вплив ШІ на сучасну журналістику [3, с. 1-10].

Позитиви:

Ефективність – швидке створення контенту, особливо для рутинних новин (спорт, фінанси).

Персоналізація – адаптація новин під інтереси читача.

Доступність – автоматичний переклад, аудіоверсії статей.

Боротьба з дезінформацією – AI-алгоритми для виявлення фейків.

Ризики:

Втрата якості – AI-генеровані тексти можуть бути поверхневими.

Етичні питання – фейки, плагіат, вплив на довіру до медіа.

Заміна журналістів – часткова автоматизація може скоротити робочі місця.

Майбутнє ШІ у медіа: тренди [14, с. 40-49].

Гібридні редакції – співпраця журналістів і AI (людина редагує, ШІ генерує).

Інтерактивні новини – чат-боти, які відповідають на запитання читачів.

AI-візуалізація – автоматична генерація інфографік, 3D-моделей.

Локалізація контенту – миттєвий переклад та адаптація новин для різних аудиторій.

ШІ у медіа пройшов шлях від простих автоматизованих звітів до креативних інструментів, які трансформують індустрію. Хоча технології дають нові можливості, вони також ставлять серйозні виклики перед журналістикою. Майбутнє – у поєднанні сильних сторін AI (швидкість, масштаб) з людською експертизою (аналіз, етика) [4, с. 349-353].

Рекомендації для дослідження:

- Дослідити конкретні кейси українських ЗМІ (наприклад, використання ШІ у «Українській правді» чи «НВ»).
- Провести опитування журналістів про їхній досвід роботи з AI.

- Проаналізувати, як ШІ використовується у воєнній журналістиці під час війни в Україні.

В якості прикладу в Додатку А (таблиця 1) наведено порівняння новини, написаної за допомогою ШІ та текстом, написаним людиною.

Отже, ШІ не замінить журналістів, але стане їхнім потужним додатковим інструментом. Головне – знайти баланс між інноваціями та відповідальністю.

1.2. Сучасні інструменти на основі ШІ для журналістів

Сучасні інструменти на основі ШІ для журналістів значно покращують ефективність роботи, допомагають у пошуку інформації, аналізі даних, створенні контенту та перевірці фактів. Ось основні категорії та приклади таких інструментів описані в таблиці 1.1.

1. Генерація тексту та допомога у написанні [10, с. 202-211].

- ChatGPT (OpenAI) – допомагає формулювати думки, генерує ідеї, пише чернетки.
- Claude (Anthropic) – корисний для аналізу довгих текстів, стиснення інформації.
- Jasper – спеціалізований інструмент для створення контенту, включаючи статті, заголовки, соціальні медіа.
- Copy.ai – генерує тексти, пресрелізи, інтерв'ю.

Таблиця 1.1 – Огляд AI-інструментів для журналістів

Інструмент	Тип (текст, аудіо, дати)	Використання в журналістиці	Приклад
ChatGPT (OpenAI)	Генерація текстів	Чернетки, ідеї, рерайтинг	[Скриншоти]
Otter.ai	Транскрибація	Розшифровка інтерв'ю	[Посилання]

Інструмент	Тип (текст, аудіо, дати)	Використання в журналістиці	Приклад
Google Dataset Search	Пошук даних	Розслідування	-
WeVerify	Фактчекінг	Виявлення deepfakes	-

Джерело: власна розробка

2. Аналіз даних та візуалізація [5, с. 226- 230].

- Google Dataset Search – пошук відкритих даних для журналістських розслідувань.
- Tableau / Power BI – інструменти для аналізу та візуалізації даних.
- Polygraph (AI-візуалізація) – автоматична генерація інфографіки.

3. Фактчекінг та перевірка інформації

- Factiverse – AI-інструмент для перевірки фактів у реальному часі.
- Full Fact (Велика Британія) – автоматизована перевірка тверджень.
- NewsGuard – оцінює достовірність джерел.

4. Транскрибація та робота з аудіо/відео

- Otter.ai – автоматична транскрибація інтерв'ю.
- Descript – редагування аудіо та відео за допомогою тексту.
- Adobe Podcast AI – покращення якості звуку.

5. Моніторинг новин та трендів

- Google News Initiative – пошук та аналіз новин.
- NewsWhip – виявляє тренди в соцмережах.
- CrowdTangle (Meta) – аналіз поширення контенту у Facebook та Instagram.

6. Персоналізація та автоматизація контенту

- Articoolo – створення коротких новинних статей на основі ключових слів.
- Wordtune – покращення стилю тексту.

7. Генерація мультимедіа

- DALL·E / Midjourney – створення ілюстрацій за описом.
- Synthesia – генерація AI-відео з цифровими аватарами.

8. Боротьба з дезінформацією

- WeVerify – виявлення глибоких фейків (deepfakes).
- TinEye – пошук джерел зображень.

Журналісти можуть використовувати ШІ для [9, с. 48-53]:

- Швидкого пошуку інформації
- Аналізу великих даних
- Автоматизації рутинних завдань
- Покращення якості та достовірності матеріалів

В якості прикладу в Додатку Б наведена таблиця 2 з класифікацією інструментів ШІ для журналістики.

Проте важливо залишатися критичними до результатів, які видає ШІ, і завжди перевіряти інформацію.

Використання штучного інтелекту (ШІ) у журналістиці породжує низку етичних і правових питань, які потребують уваги, щоб уникнути маніпуляцій, дезінформації та порушень авторських прав [6, с. 59-66].

Етичні аспекти щодо використання ШІ у журналістиці полянають у прозорісті та розкритті використання ШІ. Чи повинні журналісти повідомляти читачам, що текст (або його частина) згенерований ШІ? Приклад: Видання «*The Guardian*» вказує, коли використовує AI для аналізу даних.

Відповідальність за контент щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці. Хто несе відповідальність за помилки в AI-генерованих текстах: журналіст, редакція чи розробник алгоритму? Ризик: AI може поширювати упереджені дані (наприклад, через тренування на нерепрезентативних даних).

Захист джерел і конфіденційність щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці полягає у тому, чи можна довіряти AI-

інструментам (на кшталт ChatGPT) з конфіденційною інформацією? Проблема: деякі AI-системи зберігають запити користувачів [8, с. 98-104].

Глибокі фейки (Deepfakes) та маніпуляції щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці розглядають у тому, чи AI дозволяє створювати реалістичні фейкові фото, відео, аудіо. Етична відповідь: Чи можна використовувати deepfakes у журналістиці навіть для «добрих» цілей?

Авторське право та AI-генерований контент щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці. Питання: Хто є автором тексту/зображення, створеного ШІ – журналіст, розробник моделі чи AI? Реальність у тому, що у багатьох країнах (ЄС, США) контент, створений AI, не має авторських прав, якщо людина не внесла суттєвий творчий внесок.

Відповідальність за наклеп та дезінформацію щодо ШІ у журналістиці, вважається, якщо AI поширює неправдиву інформацію, чи може редакція бути притягнута до суду? Приклад: У 2023 році ChatGPT звинувачували в наклепі через неправильні відповіді.

Відповідність GDPR та захист даних щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці. Чи відповідають AI-інструменти (наприклад, транскрибатори) європейським нормам GDPR? Ризик: Нелегальне зберігання персональних даних [7, с. 366-368].

Регулювання AI щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці у різних країнах [9, с. 48-53]:

- ЄС (AI Act): Вимагає прозорості, обмежує використання AI у соцмережах.
- США: Менш жорстке регулювання, але є судові прецеденти.
- Китай: Суворий контроль з боку держави.

Рекомендації для журналістів щодо етичних та правових аспектів використання ШІ у журналістиці:

- завжди перевіряти AI-генерований контент (фактчекінг);
- вказувати, де використовувався ШІ (для довіри читачів);
- уникати deepfakes у неетичних цілях;

- використовувати лише перевірені AI-інструменти (з гарантією конфіденційності);

- слідкувати за законами про авторські права та захист даних [14, с. 40-49].

В якості прикладу в додатку В наведено таблиця 3 з порівняльною таблицею традиційних та AI-методів.

AI може бути потужним інструментом у журналістиці, але без відповідального використання він може завдати шкоди репутації, поширювати фейки чи порушувати права. Баланс між інноваціями та етикою – ключовий виклик сучасної медіаіндустрії.

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ ШІ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

2.1. Автоматизація контенту

Штучний інтелект (ШІ) активно впроваджується в журналістиці, зокрема для автоматизації створення контенту. Це дозволяє прискорити роботу, зменшити витрати та покращити якість матеріалів.

Основні методи взаємодії такі [4, с. 349-353].

1. Генерація новинних текстів (Automated Journalism / NLG). ШІ аналізує структуровані дані (наприклад, фінансові звіти, спортивні результати, економічну статистику). За шаблонами створює тексти, які важко відрізнити від написанних людьми. Приклади:

- Sports Insights: автоматичні звіти про матчі (The Washington Post використовує систему *Heliograf*).

- Фінансові новини: Bloomberg *Cyborg* пише статті на основі даних компаній.

- Метеозвіти: автоматизовані прогнози погоди.

2. Персоналізація контенту. ШІ аналізує поведінку читачів (перегляди, час читання, інтереси). Пропонує персоналізовані підбірки новин або адаптує стиль матеріалу [10, с. 202-211]. Приклади:

- Reuters використовує *Lynx Insight* для рекомендації тем журналістам.

- Netflix (не журналістика, але схожий принцип) – алгоритми рекомендують контент.

3. Обробка великих даних (Data Journalism). ШІ швидко аналізує великі масиви даних (наприклад, соцопитування, держреєстри). Допомагає знаходити тренди, які журналісти використовують для розслідувань [6, с. 59-66]. Приклади:

- The Guardian використовує ШІ для аналізу документів *Panama Papers*.

- BBC автоматизує візуалізацію даних.

4. Мультимедійний контент (відео, аудіо, інфографіка). ШІ перетворює текст у аудіо (синтез мови) або відео (аватари, автоматичний монтаж). Генерує інфографіку на основі даних [3, с. 1-10]. Приклади:

- Reuters *News Tracer* – автоматичний моніторинг соцмереж для виявлення новин.

- Synthesia – створення AI-відео з тексту.

5. Перевірка фактів (Fact-Checking). ШІ шукає суперечливі твердження, порівнює з достовірними джерелами.Автоматично позначає потенційну дезінформацію [13, с. 40-49]. Приклади:

- Full Fact (Великобританія) – автоматичний моніторинг помилок у ЗМІ.

- Facebook використовує ШІ для боротьби з фейками.

6. Чатботи та інтерактивні формати. Чатботи ведуть діалоги з читачами, дають відповіді на запитання. Допомагають у персоналізації новин [2, с. 6-17]. Приклади:

- CNN використовує бота для розсилки новин у Messenger.

- The New York Times експериментує з AI-асистентами.

Переваги автоматизації контенту ШІ в журналістиці [9, с. 48-53]:

- швидкість обробки даних,
- дешевше виробництво контенту,
- менше рутинної роботи для журналістів.

Ризики автоматизації контенту ШІ в журналістиці:

- втрата «людського» стилю,
- помилки в алгоритмах (особливо в чутливих темах),
- етичні питання (наприклад, AI-фейки).

Автоматизація контенту за допомогою ШІ – це майбутнє журналістики, але вона не замінить креативність та критичне мислення журналістів. Оптимальний підхід – синергія людини та алгоритмів.

Впровадження штучного інтелекту в журналістику, попри численні переваги, стикається з низкою серйозних викликів. Один з найгостріших – етична дилема. Автоматизоване створення контенту піднімає питання авторства

та відповідальності: хто несе відповідальність за помилки в AI-генерованих текстах – розробники алгоритмів, редактори чи медіаплатформи? Наприклад, випадки, коли ChatGPT видавав недостовірну інформацію як факт, демонструють необхідність чітких протоколів перевірки [3, с. 1-10].

Якість контенту залишається іншою суттєвою проблемою. Хоча ШІ може швидко генерувати тексти, вони часто позбавлені глибини аналізу, творчого підходу та контекстуального розуміння, властивих людській журналістиці. Особливо це помітно в розслідувальних матеріалах, де важливі нюанси та інтерпретації.

Технічні обмеження також гальмують розвиток:

- алгоритми часто працюють з упередженими даними, що може призводити до дискримінаційних висновків;
- нездатність розпізнавати сарказм чи іронію у джерелах ускладнює аналіз соцмереж;
- висока вартість розробки та впровадження AI-рішень для малих редакцій [12, с. 179-188].

Соціальні побоювання пов'язані з ризиком масового скорочення персоналу – багато рутинних завдань (написання коротких новин, транскрибація) уже автоматизуються. Це вимагає перепідготовки журналістів та переосмислення їхньої ролі.

Юридичний аспект залишається невизначеним: відсутність регулювання щодо використання AI у медіа призводить до суперечок про авторські права на згенерований контент та відповідальність за його зміст.

Проте ці виклики не заважають прогресу. Багато медіа вже успішно інтегрують ШІ, використовуючи його для:

- обробки даних у розслідуваннях (наприклад, Panama Papers);
- миттєвого перекладу новин для міжнародної аудиторії;
- персоналізації контенту без збільшення витрат [10, с. 202-211].

Прикладом кейсу використання ШІ у світових ЗМІ The Washington Post: Використання Heliograf для автоматичного написання новин.

Heliograf – це власна розробка *The Washington Post* на основі штучного інтелекту (AI), яка дозволяє автоматично генерувати короткі новинні статті на основі структурованих даних (наприклад, спортивні результати, вибори, фінансові звіти). Система була запущена в 2016 році і стала одним з перших успішних прикладів використання AI у журналістиці.

Heliograf – це інноваційна система на основі штучного інтелекту, розроблена *The Washington Post* для автоматизації створення новин. Її робота базується на трьох ключових етапах.

Система отримує структуровані дані з зовнішніх джерел: наприклад, результати виборів через API, статистику спортивних змагань або економічні показники. Ця інформація стає основою для майбутніх текстів. Журналісти заздалегідь готують шаблони статей, де чітко визначено місця для підставлення цифр, фактів або назв.

Шаблони наповнюються актуальними даними за допомогою AI. Система аналізує отриману інформацію та створює десятки варіантів новин, адаптованих під різні платформи: вебсайти, соцмережі або електронні розсилки. Наприклад, для Twitter генерується короткий текст із хештегами, а для сайту – детальний звіт із таблицями.

Готові матеріали автоматично перевіряються редакторами, особливо якщо тема складніша (наприклад, політичні події). Для простих тем, як-от спортивні результати, статті публікуються без людського втручання.

Система вже довела свою ефективність у кількох масштабних проєктах:

- Під час президентських виборів у США 2016 року вона опублікувала понад 500 статей з результатами голосування в реальному часі.
- На Олімпіаді в Ріо-2016 AI автоматично оновлював медальний залік країн.
- Для локалізації контенту Heliograf створював окремі звіти для різних штатів, враховуючи їхню специфіку.

Переваги технології:

- Миттєве висвітлення подій – наприклад, спортивні результати з’являються одразу після фінішу.

- Одночасне охоплення сотень подій, що неможливо для звичайної редакції.

- Журналісти зосереджуються на аналітиці та розслідуваннях, а не на рутинному заповненні шаблонів.

Проте Heliograf не ідеальний. Його головні недоліки:

- Система не аналізує контекст, не робить висновків і не замінить журналістські розслідування.

- Тексти часто виглядають механічно, позбавлені творчого стилю чи емоцій.

Heliograf – це інструмент, а не заміна людей. Він допомагає економити час, але не вирішує складних завдань. Як зазначає *The Washington Post*, технологія ефективна для висвітлення рутинних подій, але ключові матеріали завжди потребують людського погляду.

Heliograf – це приклад того, як AI допомагає медіа швидко висвітлювати рутинні події, але він не замінює класичну журналістику. Технологія особливо корисна для даних із чіткою структурою (спорт, фінанси, вибори).

Прикладом кейсу використання ШІ у ЗМІ України є Детектор медіа та AI-фактчекінг.

AI-фактчекінг – це автоматизована перевірка фактів у медіа за допомогою штучного інтелекту (AI). В Україні такі інструменти розвиваються для боротьби з дезінформацією, особливо під час війни та виборів.

В умовах інформаційних війн та масових фейків Україна активно впроваджує штучний інтелект для захисту медіапростору. Серед ключових ініціатив – автоматизований фактчекінг, аналіз глибинних підробок (deepfake) та моніторинг соцмереж. Розглянемо найвпливовіші проекти та технології, що стоять за ними.

Проєкт від VoxUkraine спеціалізується на перевірці заяв політиків, економічних даних та військової статистики. Його алгоритми діють у три етапи:

1. Збір даних: Система сканує публічні заяви, медіа-матеріали, соцмережі.

2. Верифікація: Порівнює інформацію з офіційними джерелами (дані ООН, НБУ, Міноборони).

3. Аналіз мовних шаблонів: За допомогою NLP (обробки природної мови) виявляє логічні суперечності або емоційні маніпуляції.

Приклад: коли в ЗМІ з'явилися заяви про «знищення 100% російської техніки під час контрнаступу», VoxCheck виявив перебільшення, порівнявши дані зі звітами Генштабу.

Ця платформа використовує машинне навчання для боротьби з дезінформацією в режимі реального часу. Її інструменти включають:

- Аналіз зображень: Виявлення фотошопу, повторного використання старих фото під новими заголовками.

- Текстовий аналіз: Визначення шаблонів, характерних для пропагандистських повідомлень (наприклад, повторювані тези без джерел).

Система сканує тисячі постів щодня, автоматично класифікуючи їх на «достовірні» та «підозрілі». Результати передаються фактчекерам для фінальної перевірки.

Українські стартапи, зокрема Squad, створюють AI-інструменти для боротьби з глибинними підробками. Їхні алгоритми аналізують:

- Відео: неприродні рухи міміки, артефакти в області очей.
- Аудіо: штучні паузи, невідповідність інтонацій.

Навчання моделей відбувається на базі архівів реальних та згенерованих записів, що дозволяє системі «вчитися» на помилках deepfake-технологій.

Технології, які лежать в основі:

- NLP (обробка природної мови): Бібліотеки *spaCy* та *BERT* для розуміння контексту, виявлення мовних маніпуляцій.
- Computer Vision: *OpenCV* та *TensorFlow* для аналізу зображень і відео.
- Бази даних: Архіви фейків (наприклад, база StopFake), які допомагають AI розпізнавати повторювані сценарії.

Уявімо, що AI отримує текст: *«Україна повністю звільнила Херсон у 2022 році»*. Використовуючи модель *facebook/roberta-base-openai-detector*, система класифікує його як FAKE з точністю 89%, порівнявши з офіційними даними про звільнення міста у листопаді 2022 року.

Виклики**:**

- Обхід детекції: російські боти вдосконалюють методи, створюючи «гібридні» фейки (частково правдива інформація + маніпуляції).

- Дефіцит даних: для тренування AI не вистачає україномовних датасетів, особливо у нішевих сферах (наприклад, військова термінологія).

- Етичні питання: ризик цензури або помилкових спрацьовувань алгоритмів.

Попри обмеження, українські проекти вже демонструють результати. Наприклад, StopFake щомісяця виявляє сотні фейків, а VoxCheck став ключовим джерелом для міжнародних ЗМЗ під час війни. Однак технології лише допомагають людям – фінальне рішення завжди за експертами.

Україна активно використовує AI для фактчекінгу, але технології потребують вдосконалення. Ключові проєкти – VoxCheck та StopFake – поєднують автоматизацію з експертною перевіркою.

Перспективи розвитку пов'язані зі створенням гібридних моделей, де AI бере на себе рутину, а журналісти зосереджуються на аналітиці та творчій складовій. Ключовим завданням залишається розробка етичних стандартів і правових рамок для використання цих технологій у медіапросторі.

2.2. Аналітика та робота з даними

Штучний інтелект (ШІ) значно розширює можливості журналістики даних (*data journalism*), допомагаючи аналізувати великі масиви інформації, виявляти закономірності та створювати глибші, обґрунтовані матеріали. Основні методи взаємодії [6, с. 59-66]:

1. Аналіз великих даних (Big Data Analytics). ШІ обробляє структуровані та неструктуровані дані (тексти, соцмережі, держреєстри, транзакції).

Використовує машинне навчання (ML) для виявлення трендів, аномалій, кореляцій. Приклади:

- Розслідувальна журналістика: Panama Papers, Paradise Papers – аналіз мільйонів документів за допомогою NLP (обробка природної мови).
- Економічні дослідження: Bloomberg, Reuters використовують ШІ для прогнозування ринкових змін.

2. Візуалізація даних (AI-Driven Data Visualization). ШІ автоматично генерує інфографіки, діаграми, карти на основі даних. Допомагає подати складну інформацію зрозуміло [8, с. 98-104]. Приклади:

- Google News Initiative – інструменти для створення інтерактивних карт.
- The New York Times використовує AI для динамічної візуалізації даних (наприклад, COVID-19 статистика).

3. Прогностична аналітика (Predictive Journalism). ШІ аналізує історичні дані та передбачає майбутні події (вибори, епідемії, економічні кризи) [7, с. 366-368]. Приклади:

- FiveThirtyEight (Nate Silver) – прогнози виборів на основі ML.
- HealthMap – передбачення спалахів хвороб за даними соцмереж.

4. Моніторинг соцмереж і трендів (Social Media Listening). ШІ сканує соцмережі (Twitter, Facebook, Reddit) для виявлення важливих новин, фейків, громадських настроїв. NLP аналізує тональність коментарів [1, с. 58-78]. Приклади:

- Reuters Tracer – автоматично фільтрує новинні тренди з Twitter.
- CrowdTangle (Meta) – відстежує вірусний контент.

5. Обробка природної мови (NLP) для аналізу текстів. ШІ розпізнає сутности (імена, місця, дати), класифікує теми, аналізує стиль. Допомагає у фактчекінгу [2, с. 6-17]. Приклади:

- Factmata – автоматична перевірка фактів.
- GPT-4 – аналіз довгих документів (наприклад, судових рішень).

6. Детекція дезінформації (Fake News Detection). ML моделі виявляють підозрілі шаблони (бот-активність, маніпулятивні заголовки). Порівнюють інформацію з надійними джерелами [14, с. 40-49]. Приклади:

- Logically – AI-платформа для боротьби з фейками.
- Deepfake Detection (Microsoft, OpenAI) – виявлення AI-згенерованих відео.

7. Персоналізована аналітика для читачів. ШІ аналізує поведінку користувачів (що читають, скільки часу витрачають). Пропонує індивідуальні дайджести або глибший аналіз [4, с. 349-353]. Приклади:

- The Washington Post – AI-рекомендації статей.
- SmartNews – алгоритмічний підбір новин.

Переваги методів взаємодії ШІ та журналістики аналітики та роботи з даними:

- швидкість – аналіз даних за хвилини замість днів,
- масштаб – можливість працювати з терабайтами інформації,
- глибина – виявлення прихованих зв’язків [7, с. 366-368].

Ризики методів взаємодії ШІ і журналістики аналітики:

- помилки алгоритмів (особливо в чутливих темах).
- етичні питання (наприклад, конфіденційність даних).
- надмірна автоматизація – втрата журналістської інтуїції [9, с. 48-53].

ШІ не замінює журналістів, але робить їхню роботу ефективнішою. Майбутнє – у комбінації людського досвіду та AI-інструментів для якісного аналітичного висвітлення подій.

2.3. Візуалізація та мультимедіа

Штучний інтелект (ШІ) трансформує подачу інформації в журналістиці, роблячи її більш інтерактивною, наочною та привабливою для аудиторії. Візуалізація даних, AI-генеровані зображення, автоматизоване відео та інші мультимедійні формати стають невід’ємною частиною сучасних ЗМІ.

1. AI-Генерована Візуалізація Даних. ШІ автоматично перетворює числові дані (наприклад, статистику, результати досліджень) у інфографіки, діаграми, карти. Використовує машинне навчання для оптимізації дизайну та підбору найзрозуміліших форматів [2, с. 6-17]. Приклади:

Google Dataset Search + AI Tools – журналісти можуть швидко знаходити та візуалізувати публічні дані.

Datawrapper, Flourish – інструменти з AI-функціями для створення інтерактивних графіків.

The New York Times – AI-допомога у створенні динамічних карт (наприклад, для відстеження COVID-19).

2. AI-Створені Зображення та Ілюстрації. Генеративні моделі (DALL·E, MidJourney, Stable Diffusion) створюють реалістичні зображення, ілюстрації або навіть фоторепортажі на основі текстового опису [11, с. 175-178]. Приклади:

- Reuters експериментує з AI-ілюстраціями для новин.
- The Economist використовує AI для створення обкладинок.

Деякі ЗМІ забороняють AI-фото через ризик маніпуляцій (наприклад, Associated Press).

3. Автоматизоване Відео та AI-Монтаж. ШІ аналізує текст, аудіо та відеоматеріали, автоматично генерує субтитри, робить монтаж, накладає ефекти. Віртуальні диктори (AI-аватари) читають новини [10, с. 202-211]. Приклади:

- BBC використовує Synthetic Media для створення AI-відео.
- Wibbitz (AI-відеоплатформа) – перетворює текстові новини у відеоролики за хвилини.
- Synthesia – створення персоналізованих AI-відео з тексту.

4. Інтерактивні Доповнені Реалії (AR) та Віртуальні Тури. ШІ допомагає створювати 3D-моделі, AR-ефекти, віртуальні екскурсії для глибшого занурення в новини [4, с. 349-353]. Приклади:

- The Washington Post – AR-додаток для візуалізації кліматичних змін.
- The New York Times – VR-репортажі із зон конфліктів.

5. AI-Аналіз Відео та Аудіо (для фактчекінгу). ШІ розпізнає обличчя, об’єкти, місця у відео. Аналізує аудіо на предмет маніпуляцій (наприклад, deepfake) [10, с. 202-211]. Приклади:

Truepic – перевірка автентичності фото/відео. Amnesty International – AI-аналіз відео із зон війни.

Переваги методів взаємодії ШІ та журналістики візуалізації та мультимедіа:

- Економія часу – автоматизація рутинних завдань.
- Більш яскрава подача – AI допомагає створити ефектні мультимедійні матеріали.
- Доступність – навіть невеликі видання можуть використовувати AI-інструменти [14, с. 40-49].

Ризики методів взаємодії ШІ та журналістики візуалізації та мультимедіа:

- Deepfake & маніпуляції – AI може створювати неправдивий контент.
- Втрата авторського стилю – надмірна автоматизація робить контент менш унікальним.
- Юридичні питання – хто володіє правами на AI-генеровані зображення [3, с. 1-10].

AI-візуалізація та мультимедіа – це майбутнє журналістики, яке вже зараз допомагає:

- швидше та якісніше подавати інформацію,
- залучати аудиторію через інтерактивні формати,
- автоматизувати частину творчого процесу.

Проте важливо залишати контроль за людьми, щоб уникнути етичних та якісних проблем. Оптимальний підхід – синергія AI та журналістської експертизи.

Впровадження штучного інтелекту в медіа-сферу відкриває нову сторінку в історії журналістики, трансформуючи традиційні підходи до створення та поширення контенту. Хоча цей процес супроводжується викликами,

перспективи використання ШІ у ЗМІ виглядають надзвичайно багатообіцяючими.

Однією з ключових переваг є підвищення ефективності роботи журналістів. ШІ дозволяє автоматизувати рутинні процеси – від збору інформації до написання коротких новинних повідомлень. Це дає змогу журналістам зосередитися на аналітичній роботі, розслідуваннях та створенні якісного контенту. Наприклад, алгоритми вже сьогодні можуть [9, с. 48-53]:

- аналізувати великі масиви даних за лічені хвилини;
- генерувати первинні чернетки статей;
- перекладати матеріали між мовами в режимі реального часу.

Персоналізація контенту – ще один важливий напрям розвитку. Завдяки машинному навчанню медіа можуть пропонувати кожному читачеві матеріали, адаптовані під його інтереси та перегляди. Це не лише покращує користувацький досвід, але й підвищує залученость аудиторії [7, с. 366-368].

Варто відзначити розвиток нових форматів журналістики:

- інтерактивні чат-боти, які можуть відповідати на запитання читачів;
- AI-асистенти для створення мультимедійних матеріалів;
- віртуальні та доповнені реальності для більш наочного подання інформації [8, с. 98-104].

Боротьба з дезінформацією – ще одна сфера, де ШІ може зробити революційний внесок. Сучасні алгоритми вже здатні:

- виявляти фейкові новини та маніпулятивний контент;
- аналізувати джерела інформації на достовірність;
- відстежувати поширення неправдивої інформації в соцмережах.

У майбутньому можна очікувати появи «розумних редакцій», де ШІ та журналісти працюватимуть у тісному симбіозі. Алгоритми братимуть на себе обробку даних, моніторинг інформаційного простору та первинну генерацію контенту, тоді як люди зосередяться на творчій складовій, аналітиці та прийнятті ключових редакційних рішень [10, с. 202-211].

Однак для реалізації цих перспектив необхідно:

- розробити чіткі етичні стандарти використання ШІ у ЗМІ;
- вдосконалити законодавчу базу щодо відповідальності за AI-генерований контент;
- інвестувати у навчання журналістів роботі з новими технологіями.

Отже, дозволимо собі стверджувати, що інтеграція штучного інтелекту в журналістику – це не про заміну людей машинами, а про створення нових можливостей для якісної, оперативної та відповідальної роботи. Найближчі роки покажуть, як ця трансформація змінить медіа-ландшафт, але вже зараз очевидно: журналістика майбутнього буде гібридною, технологічно підкованою та більш орієнтованою на потреби аудиторії.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено взаємодію штучного інтелекту та журналістики, що є однією з найактуальніших тем сучасного медіапростору. Аналіз показав, що інтеграція ШІ у журналістику має трансформаційний потенціал, який впливає на всі аспекти медіавиробництва – від збору інформації до її подання аудиторії.

Головним результатом дослідження є визначення оптимальних методів взаємодії між журналістами та інтелектуальними технологіями. Було доведено, що ШІ найефективніше виконує функції:

- автоматизації рутинних процесів (транскрибація, генерація коротких новин, моніторинг інформаційного поля);
- обробки великих масивів даних (аналіз соцмереж, візуалізація складних наборів даних);
- підвищення точності (фактчекінг, виявлення дезінформації).

Одночасно встановлено, що креативні та аналітичні функції журналістики залишаються за людиною. Найперспективнішою моделлю виявилася гібридна взаємодія, де:

1. ШІ є інструментом підвищення ефективності.
2. Журналіст зберігає роль куратора контенту та відповідального за етичну складову

Важливим науковим результатом стало виявлення трьох рівнів адаптації ШІ у журналістиці:

1) технічний (інструментарій);
2) професійний (зміна навичок журналістів);
3) етичний (нормативне регулювання).

Перспективи подальших досліджень полягають у:

- розробці стандартів використання ШІ для українських медіа;
- створенні навчальних програм з AI-журналістики;
- аналізі впливу генеративних технологій на медіаспоживання.

У висновку можна стверджувати, що штучний інтелект не замінює журналістську діяльність, а навпаки трансформує її, відкриваючи нові можливості для якісного, оперативного та соціально відповідального висвітлення інформації. Ключ до успішної інтеграції – у збалансованому поєднанні технологічних інновацій з професійною експертизою, дотримання фахових стандартів у роботі та журналістською етикою.

Використання інструментів штучного інтелекту в медіагалузі – це не про заміну людей машинами, а про спрощення «рутинної» (пошук фактажу, розшифровка інтерв'ю, написання текстів сценарних заявок, аудит аудиторії тощо) повсякденної журналістської роботи. Вже на сьогодні є очевидним затребуваність технологій штучного інтелекту в роботі медіаредакцій, а найближчі роки покажуть, як ця трансформація змінить медіаландшафт. Проте, як показало це дослідження, вже зараз очевидно: журналістика майбутнього буде гібридною, технологічно підкованою та більш орієнтованою на потреби аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрощук Г. В., Дорошенко О. Ф., Работягова Л. І., Тверезенко О. О. Штучний інтелект і інтелектуальна власність : проблеми регулювання : науково-практичне видання / Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. Київ : Інтерсервіс, 2023. 202 с.

2. Андрощук Г. Технології штучного інтелекту: тенденції розвитку. *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві* : зб. наук. пр. за матеріалами Інтернет-конференції, 26 лютого 2019 р. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. С. 6-17. URL: http://openarchive.nure.ua/handle/document/13281 (дата звернення: 01.03.2025).

3. Бердо Р. С., Расюн В. Л., Величко В. А. Штучний інтелект та його вплив на етичні аспекти наукових досліджень в українських закладах освіти. *Академічні візії*, 2023. № 22. С. 1-10. https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/469 (дата звернення: 10.02.2026).

4. Ерфан Є. А., Мушка Д. В. Інформаційні технології в закупівельній діяльності. *Економіка і суспільство* : електронний науковий фаховий журнал. Мукачево, 2018. №14. С. 349-353. URL: http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/2437 (дата звернення: 01.04.2025).

5. Калашнікова О. Сутність і зміст поняття інформаційних технологій у державній митній справі. *Підприємництво, господарство і право*. Серія : Інформаційне право. 2018. № 6. С. 226-230. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/6/42.pdf (дата звернення: 01.03.2025).

6. Кирлик Н. Ю. «Штучний інтелект» та його використання в логістичних процесах. Актуальні проблеми економіки. 2021. Т. 9-10. С. 59–66.

7. Ковінько О. М., Лояніч Є. В. Інформаційні технології у маркетингу. *Глобальні та національні проблеми економіки* : електронне фахове видання Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. 2015. С. 366-368. URL: https://surl.li/snlyap (дата звернення: 05.05.2025).

8. Крівда В. В., Єрісов М. М., Максименко М. О. Штучний інтелект у системах керування транспортними засобами. *Інноваційні технології підготовки кадрів для промисловості та транспорту* : зб. наук. пр. міжнар. конф. (м. Дніпро, 28-29 квітня 2023 р.). Дніпро : НТУ «ДП», 2023. С. 98-104 URL: http://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/164106 (дата звернення: 01.05.2025).

9. Мар'єнко М., Коваленко В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Фізико-математична освіта*. 2023. Т. 38. № 1. С. 48-53. URL: http://nbuv.gov.ua /UJRN/fmo_2023_38_1_9 (дата звернення: 12.02.2025).

10. Панухник О. Штучний інтелект в освітньому процесі та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти: відповідальні межі вмісту ШІ. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 84. № 4. С. 202-211. DOI: https://doi.org/ 10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.202 (дата звернення: 17.02.2025).

11. Писаренко Б. Л., Данилюк І. Г. Важливість технології «GPT-3» для сучасного та майбутнього мовознавства. *Вісник студентського товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. Вінниця. 2021. Вип. 13. Т. 1. С. 175-178. URL: https://jvestniksss.donnu.edu.ua/article/view/9980 (дата звернення: 01.05.2025).

12. Романчук О. Штучний інтелект в епоху медіа. *Вісник Львівського університету*. Серія : Журналістика. 2018. № 44. С. 179-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2018_44_23 (дата звернення: 17.03.2026).

13. Струтинська І. Інформаційні технології організації бізнесу: імператив інноваційного розвитку бізнес-структур. *Економіка та управління національним господарством.* 2018. С. 40-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2018_2_6 (дата звернення: 01.05.2025).

14. Храпач В. Різновиди штучного інтелекту та можливості і проблеми його використання при стратегічному плануванні в економіці. *Економіка та суспільство* : електронний журнал. 2023. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-8 (дата звернення: 12.04.2025).

15. Beckett C. New Powers, New Responsibilities*:* глобальне опитування журналістики та штучного інтелекту. 2019. URL: https://blogs.lse.ac.uk/polis/2019 /11/18/new-powers-new-responsibilities/ (date of access: 10.05.2026).

16. Bell E., Owen T., Brown P. The Platform Press: How Silicon Valley Reengineered Journalism. Columbia University: Tow Center for Digital Journalism. 2017. DOI: https://doi.org/10.7916/D8R216ZZ (date of access: 20.05.2026).

17. Carlson M. The Robotic Reporter: Automated Journalism and the Redefinition of Labor, Compositional Forms, and Journalistic Authority. *Digital Journalism*. 2015. № 3. Vol. 3. P. 416-431. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21670811.2014.976412 (date of access: 22.03.2026).

18. Diakopoulos N. Automating the News: How Algorithms Are Rewriting the Media. Cambridge, MA and London : Harvard University Press, 2019. 333 p.

19. Diakopoulos, N. Computational News Discovery: Towards Design Considerations for Editorial Orientation Algorithms in Journalism. *Digital journalism*, 2020. P. 1-24. DOI: https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1736946.

20. European Commission. Proposal for a Regulation on Artificial Intelligence (AI Act): Free Software is key! 2021. URL: https://surl.li/tbwduz (date of access: 27.01.2026).

21. Google News Initiative: AI in Journalism. URL: https://www.youtube.com/watch?v=pkycy4pqn9g (date of access: 10.04.2026).

22. Graefe A. Guide to Automated Journalism. Columbia Journalism School : Tow Center for Digital Journalism, 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/289529155_Guide_to_Automated_Journalism (date of access: 10.02.2026).

23. Lewis S. C., Guzman A. L., Schmidt T. R. Automation, Journalism, and Human-Machine Communication. *Digital Journalism*. 2019. № 7(4). P. 409-427. DOI: https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1577147 (date of access: 19.04.2026).

24. O'Neil C. Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy. *Crown Publishing*. 2016. DOI: https://doi.org/10.5860/crl.78.3.403 (date of access: 10.01.2026).

25. Nieman Journalism Lab. URL: https://www.niemanlab.org/ (date of access: 10.03.2026).

26. Newman N. Reuters Institute Digital News Report 2023. URL: https://surl.li/utaybm (date of access: 10.04.2026).

27. OpenAI Developers: Production best practices. URL: https://surl.li/awgmeh (date of access: 10.04.2026).

28. Stray J. (2021). Making Artificial Intelligence Work for Investigative Journalism. *Algorithms, Automation, and News*. Berkeley : University of California, 2021 P. 97-118, 2021. DOI: https://doi.org/10.4324/9781003099260-6 (date of access: 31.01.2026).

29. The Guardian. AI journalism is getting harder to tell from the old-fashioned, human-generated kind. 2023. URL: https://surl.li/ytbjtu (date of access: 10.05.2026).

30. Thurman N., Moeller J., Helberger N., Trilling D. (2019). My Friends, Editors, Algorithms, and I: Examining audience attitudes to news selection. *Digital Journalism.* № 7(4). P. 447-469. DOI: https://doi.org/10.1080/21670811. 2018.1493936 (date of access: 13.03.2026).

31. UNESCO: Media and Information Literacy for Youth Civic Engagement. 2021. URL: https://www.unesco.org/en/articles/media-and-information-literacy-youth-civic-engagement (date of access: 18.01.2026).

32. Zuboff S. The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power: New York: Public Affairs, 2019. 704 p.

ДОДАТОК А
Новина, створена за допомогою ChatGPT і людиною

AI-генерована новина (ChatGPT 4.0)

Запит до ШІ:

«Напиши новину (150-200 слів) про пожежу в історичному центрі Львова з цитатою представника ДСНС. Використовуй нейтральний стиль, подібний до ЗМІ.»

Результат:

У Львові сталася пожежа в історичному центрі

Сьогодні вночі, 15 червня, у Львові сталася пожежа в будинку на вул. Вірменській, що в історичному центрі міста. За попередніми даними, загоряння виникло на другому поверсі житлового приміщення.

На місце події виїхали 4 пожежні машини та рятувальники ДСНС. Вогонь вдалося локалізувати за годину, жертв немає.

«Причиною пожежі, ймовірно, стало коротке замикання електропроводки. Наразі триває розслідування», – повідомив прессекретар ДСНС Андрій Ковальчук.

Будинок, де сталася пожежа, є частиною архітектурної спадщини XIX століття. Зазначено незначні пошкодження фасаду.

Новина, написана журналістом

(Той самий сюжет, підготовлений репортером з місця події)

У центрі Львова горів історичний будинок: деталі від рятувальників О 2:30 ночі 15 червня мешканці вул. Вірменської у Львові повідомили про дим із вікон будинку №12. Це триповерхова кам’яниця 1890 року, яка внесена до реєстру пам’яток місцевого значення.

«Перші підрозділи прибули за 7 хвилин. Вогонь охопив дві кімнати на другому поверсі, де проживала родина з дитиною. Їх вчасно евакуювали», – розповів начальник рятувального відділу ДСНС Олег Петренко.

За його словами, пожежа виникла через несправний обігрівач. Втрати оцінюють у 200 тис. грн. Реставратори вже оглянули фасад із різьбленими балконами – пошкодження мінімальні.

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз

Критерій	AI-новина (ChatGPT)	Журналістський текст
Деталізація	Загальні дані (час, місце, цитата ДСНС)	Конкретні подробиці (адреса, історія будинку, імена постраждалих)
Стиль	Нейтральний, але шаблонний	Живий, з елементами репортажу
Глибина аналізу	Поверхнева (без контексту)	Опис наслідків, оцінка збитків
Джерела	Узагальнена цитата	Пряма мова фахівця, свідків
Унікальність	Типовий шаблон	Ексклюзивні деталі з місця події

Висновки

1. Переваги AI:

- Швидкість генерації (1 хв. vs 30+ хв. у журналіста).
- Може працювати з великими даними (наприклад, автоматичні звіти про погоду чи біржі).

2. Недоліки AI:

- Відсутність глибини, емоцій, ексклюзивних деталей.
- Ризик помилок (наприклад, ChatGPT може «вигадати» факти).

3. Ідеальний сценарій:

- AI: Чернетка, обробка даних.
- Журналіст: Перевірка, доповнення контекстом, інтерв’ю.

ДОДАТОК Б

Класифікація інструментів ШІ для журналістики

Таблиця 2 – Класифікація інструментів ШІ для журналістики

Категорія	Інструменти	Застосування	Приклади використання в ЗМІ
Генерація контенту	ChatGPT, Jasper, Copy.ai	Автоматичне написання новин, прес-релізів	Washington Post (Heliograf), Bloomberg News
Аналіз даних	Tableau, Power BI, Python	Візуалізація даних, виявлення трендів	The Guardian (Panama Papers)
Фактчекінг	Full Fact, Factmata	Перевірка фактів, виявлення дезінформації	BBC Reality Check
Транскрибація	Otter.ai, Descript	Перетворення аудіо в текст, редагування інтерв'ю	NPR, Reuters
Мультимедіа	DALL-E, Synthesia	Створення ілюстрацій, AI-відео	CNN, New

ДОДАТОК В

Порівняльна таблиця традиційних та AI-методів

Таблиця 3 – Порівняльна таблиця традиційних та AI-методів

Критерій	Традиційні методи	AI-методи
Швидкість	2-8 годин на матеріал	2-15 хвилин на матеріал
Вартість	Висока	На 60-80% нижча
Масштабованість	Обмежена	Необмежена
Креативність	Висока	Обмежена
Точність даних	Залежить від журналіста	Стандартизована

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Новак Діана Вікторівна, студент (ка) 4 курсу, форми навчання денної, факультету журналістики, спеціальність Журналістика, адреса електронної пошти novakdiana2004@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «ШІ та журналістика: методи взаємодії» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ Новак Д.В.

Дата_____ Підпис_____ Костюк Ю.В

ABSTRACT

Bachelor's Qualification Thesis Topic: Artificial Intelligence and Journalism: Methods of Interaction

Main text volume: 26 pages

Number of references used: 32

The purpose of the study is to examine modern methods of interaction between artificial intelligence and journalism, assess their impact on content creation, and identify future development prospects.

To achieve this goal, the following tasks were completed:

1. To analyze AI tools used in journalism (such as GPT, automated reporting systems, and fact-checking algorithms);
2. To investigate cases of AI implementation in international and Ukrainian media;
3. To identify the advantages and disadvantages of using AI in media;
4. To assess the ethical aspects and legal frameworks of AI-journalism interaction.

Object of the study – artificial intelligence in the context of journalism.

Subject of the study – methods and forms of interaction between artificial intelligence and journalistic activities.

Formal and substantive characteristics of the project. In the classification work, based on the studied scientific approach and the researched practice of using AI tools in the work of various editorial offices and media in particular, a journalistic material was prepared, which demonstrated how a message is created by a person and how AI does it. The classification of AI tools used in journalistic work was also unified. A comparative table was presented to structure traditional and AI methods in the activities of media editorial offices.

Keywords**:** artificial intelligence, journalism, AI tools, GPT, journalism and artificial intelligence.